

## ВПРОВАДЖЕННЯ СПІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ТА ТРЕНІНГІВ ЯК СКЛАДОВА ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Аносенков А. А., Мукоїда Р. В.

Стаття присвячена питанню удосконалення механізму взаємодії Національної поліції із Національною гвардією України в контексті викликів, що постають перед правоохоронною системою України в умовах збройної агресії Російської Федерації. У статті висвітлено, що, виходячи із чинного законодавства, яке регламентує діяльність органів Національної поліції та Національної гвардії України, із зазначених органів Міністерства внутрішніх справ може бути сформовано правоохоронний механізм, який буде здатний ефективно виконувати покладені на нього завдання в умовах дії правового режиму воєнного стану та у постконфліктний період. Зокрема, мова йде про виконання службово-бойових завдань на прифронтових та деокупованих територіях. У статті встановлено, що профільне законодавство, а саме: закони України «Про Національну гвардію України» та «Про Національну поліцію» встановлюють для органів Національної поліції та Національної гвардії України суміжні завдання із охорони публічного порядку та безпеки, що закладає основу для ефективного розвитку взаємодії зазначених органів. У статті визначені основні форми взаємодії Національної поліції та Національної гвардії України, відповідно до чинного законодавства. Було наголошено, що чинна нормативна база, яка регламентує відносини в сфері взаємодії Національної поліції та Національної гвардії України не відповідає сучасним вимогам, оскільки була створена у довоєнний період. У статті зазначено, що наразі, через динамічність суспільних відносин у сфері забезпечення публічного порядку та безпеки, за якої органи Національної поліції та Національної гвардії України вимушені виконувати нетипові завдання в нетиповій обстановці, як форму взаємодії слід активно впроваджувати спільні навчання, тренування та обмін досвідом між зазначеними органами. Зокрема, мова повинна йти про впровадження такої взаємодії вже під час навчання у закладах вищої освіти системи МВС, оскільки це дасть змогу надавати здобувачам релевантні знання та зменшити адаптаційний період після проходження навчання. У статті було запропоновано в рамках курсів підвищення кваліфікації викладачів навчальних закладів

системи МВС проводити спільні тренінги та семінари, які дадуть змогу викладацькому складу актуалізувати свої знання та вміння.

**Ключові слова:** Національна поліція, Національна гвардія України, взаємодія Національної поліції та Національної гвардії України, воєнний стан, навчання.

Anosienkov A. A., Mukoida R. V. Implementing joint training and exercises as a key component of interaction between the National Police and the National Guard of Ukraine

The article is dedicated to the issue of improving the mechanism of interaction between the National Police and the National Guard of Ukraine in the context of the challenges faced by Ukraine's law enforcement system amid the armed aggression of the Russian Federation. The article highlights that, based on the current legislation regulating the activities of the National Police and the National Guard of Ukraine, a law enforcement mechanism can be formed from these agencies of the Ministry of Internal Affairs, capable of effectively fulfilling its assigned tasks under the conditions of martial law and in the post-conflict period. In particular, this concerns the execution of combat missions in frontline and de-occupied territories.

The article establishes that the relevant legislation, namely the Laws of Ukraine "On the National Guard of Ukraine" and "On the National Police," assigns overlapping tasks to the National Police and the National Guard of Ukraine regarding the protection of public order and security, which forms the basis for the effective development of their interaction. The article identifies the main forms of cooperation between the National Police and the National Guard of Ukraine in accordance with current legislation.

It is emphasized that the existing regulatory framework governing the interaction between the National Police and the National Guard of Ukraine does not meet modern requirements, as it was created before the war. The article states that due to the dynamic nature of social relations in the field of public order and security, where the National Police and the National Guard of Ukraine are forced to

*perform atypical tasks in an unusual environment, joint training, exercises, and experience exchange between these agencies should be actively implemented as a form of interaction.*

*In particular, such cooperation should be introduced already at the stage of training in higher education institutions within the Ministry of Internal Affairs system, as this would provide students with relevant knowledge and reduce the adaptation period after completing their education. The article proposes that, within the framework of professional development courses for instructors of educational institutions in the Ministry of Internal Affairs system, joint training sessions and seminars should be conducted, allowing faculty members to update their knowledge and skills.*

**Key words:** *National Police, National Guard of Ukraine, interaction between the National Police and the National Guard of Ukraine, martial law, training.*

**Актуальність.** Наразі Україна через повномасштабне вторгнення Російської Федерації стикнулася із викликами, які потребують суттєвих змін підходів щодо забезпечення виконання та дотримання основних конституційних принципів України. Ключовим аспектом є те, що по суті самі принципи держави не змінилися, проте виникла потреба в адаптації механізмів їх забезпечення та виконання відповідно до нової обстановки та нових обставин. Зокрема, мова йде про чинний правоохоронний механізм, остання реформа якого визначила необхідність його гнучкості з огляду на те, які завдання встановлюються перед ним. Основними складовими цього механізму є Національна поліція та Національна гвардія України, на яких законодавством покладені суміжні завдання із забезпечення публічного порядку, безпеки та які наразі несуть значне навантаження на прифронтових та деокупованих територіях.

Слід зазначити, що у період, коли зазначений механізм, зокрема такий його елемент, як Національна поліція, проходив своє реформування обстановка була зовсім інша, в той час, коли нині підрозділам Національної поліції доводиться виконувати завдання на прифронтових та деокупованих територіях, де умови несення служби вимагають застосування елементів військової тактики та вмінь реагувати на нестандартні для мирного часу ситуації. В свою чергу Національна гвардія України, специфіка діяльності якої зумовлює необхідність використання військово-тактичного елементу, все частіше стикається із необхідністю проводити заходи, яким притаманний елемент оперативно-розшукової діяльності, зокрема робота із орієнтуваннями, і як наслідок - втілення

елементів оперативного пошуку, з метою виявлення осіб та фактів, що мають значення для діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі зі злочинністю. Тому постає очевидним необхідність удосконалення механізмів взаємодії зазначених органів в контексті обміну досвідом в сферах, в яких ці органи компетентні вже на моменті навчання майбутніх співробітників органів МВС. Важливим фактором, що зумовлює актуальність цієї теми є те, що чинна нормативно-правова база, яка регулює взаємодію Національної поліції та Національної гвардії України була розроблена у мирний час та не здатна ефективно використовувати потенціал зазначених структур у період воєнного стану, який введений внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, яка має різноплановий та тривалий характер, на різних етапах характеризується ступенями інтенсивності проведення: широкомасштабних воєнних дій, терористичних актів, кібернетично-інформаційних операцій, а також стимулюванням агентів впливу та бойовиків-найманців; підтримкою незаконних та кримінальних збройних угруповань.

Відсутність належної нормативної бази ускладнює обмін досвідом між співробітниками Національної гвардії України та Національної поліції, що в результаті негативно впливає на ефективність виконання ними службово-бойових завдань. Крім того, удосконалення механізмів взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції стає основою для формування подальшої концепції функціонування цих органів у післявоєнний період України. Цей період відновлення буде характеризуватися новими викликами, які постануть перед Національною гвардією України та Національною поліцією України, зокрема, мова йде про боротьбу із диверсійно-розвідувальними групами, ліквідацію наслідків воєнних злочинів, протидію нелегальному обігу зброї, наркотиків, а також забезпечення стабільності та правопорядку в суспільстві, що поступово повертатиметься до мирного життя.

В своїх наукових працях питання взаємодії Національної гвардії України та національної поліції України досліджували наступні вітчизняні вчені: І.П. Голосніченко, О.М. Бандурки, О.Ф. Долженкова, І.В. Євтушенка, Р.А. Калюжного, В.К. Колпакова, В.І. Олефіра, В.М. Комарницького, О.Г. Комісарова, О.В. Копана, С.С. Кудінова, В.А. Ліпкана, О.І. Остапенка, В.П. Петкова, О.Н. Ярмиша та інші, однак, з огляду на стрімку динаміку змін правовідносин в сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, вимагається приділення додаткової

уваги дослідженню зазначеної теми та як наслідок швидкої адаптації правоохоронного механізму до цих змін.

З огляду, на зазначене вище, метою дослідження є аналіз аспектів взаємодії Національної поліції та Національної гвардії України в контексті обміну досвідом, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення механізмів їхньої співпраці. Дослідження спрямоване на оптимізацію функцій цих структур в умовах війни та післявоєнного відновлення, формування ефективних підходів до координації їхніх дій, а також оновлення нормативно-правової бази для забезпечення ефективної взаємодії правоохоронних органів і військових формувань у сучасній безпековій ситуації.

**Виклад основного матеріалу.** У частині 1 статті 17 Конституції України [1] закріплено ключові національні інтереси, що підлягають охороні, які формують стратегічні орієнтири подальшого розвитку як держави загалом, так і спеціалізованих інституцій, покликаних забезпечувати громадський порядок та державну безпеку. Вказаною конституційною нормою визначено, що захист суверенітету й територіальної цілісності України, а також гарантування її економічної та інформаційної безпеки належать до пріоритетних функцій держави і становлять загальнонаціональну справу. Відповідно до частини 3 цієї ж статті, обов'язок забезпечення державної безпеки та охорони державного кордону покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи, правові засади організації та функціонування яких визначаються чинним законодавством. Безумовно, такими органами є, Національна поліція та Національна гвардія України, які входять до системи Міністерства внутрішніх справ України.

Зокрема, Національна гвардія України є військовим формуванням із правоохоронними функціями, яке входить до структури МВС і призначене для охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства та держави. Її діяльність спрямована на підтримання публічного порядку, забезпечення безпеки, а також у співпраці з іншими правоохоронними органами - на захист державного кордону, боротьбу з тероризмом, ліквідацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань і терористичних організацій. У свою чергу, Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, що служить суспільству, забезпечуючи захист прав і свобод людини, боротьбу зі злочинністю та підтримання громадського порядку і безпеки. Ефективність виконання завдань, покладених на

ці силові структури, значною мірою залежить від налагодженого механізму співпраці між Національною гвардією України та Національною поліцією України у сфері забезпечення громадської безпеки та правопорядку. Постійне вдосконалення методів взаємодії, впровадження міжнародних стандартів, а також використання новітніх досягнень науки і техніки сприятимуть підвищенню ефективності виконання завдань відповідно до світових стандартів.

Аналізуючи чинне законодавство, можна дійти висновку, що у декларативних положеннях профільних законів України, а саме: «Про Національну гвардію України» та «Про Національну поліцію» закладено значний потенціал для утворення ефективного правозахисного механізму, який буде здатен закривати потреби забезпечення публічного порядку та безпеки на прифронтових та деокупованих територіях у період дії воєнного стану, а також у постконфліктний період. Вбачається це із того, що Національна гвардія України та Національна поліція наділені суміжними функціями із охорони та забезпечення публічного порядку та громадської безпеки. Як було зазначено, основними законами, якими здійснюється правове регулювання взаємодії підрозділів Національної гвардії України та Національної поліції є відповідні профільні закони. Так п. 34 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» [2] містить норму, яка визначає, що Національна поліція здійснює у взаємодії із Національною гвардією України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями. В свою чергу, Закон України «Про Національну гвардію України» [3] прямої вказівки на форми взаємодії із органами національної поліції не містить. Аналізуючи підзаконні акти, можна дійти висновку, що наразі механізм взаємодії національної поліції та національної гвардії України регулюється порядком організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ № 773 від 10.08.2016. Цей порядок містить наступні форми взаємодії між зазначеними органами: спільного патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;

забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення

зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць [4].

Практика виконання співробітниками національної поліції та національної гвардії України своїх завдань на прифронтових та неокупованих територіях складається таким чином, що їм доводиться діяти в нетипових для себе обставинах, що вимагає наприклад від працівників національної поліції використовувати елементи військової-тактики у своїй діяльності, а співробітникам національної гвардії України - розшуковий елемент у своїй. Тому, є логічним розширювати перелік форм взаємодії зазначених органів саме шляхом впровадження механізму обміну релевантними досвідом та знанням між ними. Ураховуючи специфіку діяльності співробітників Національної поліції та Національної гвардії України на прифронтових та деокупованих територіях, взаємний обмін досвідом між цими органами не може обмежуватися лише передачею інформації. В таких умовах виникає об'єктивна необхідність у створенні спеціальних програм спільного навчання, які б поєднували як теоретичну підготовку, так і набуття та вдосконалення практичних навичок, притаманних обом структурам. Крім того, мова йде не тільки про програми для курсантів, але й про запровадження спеціалізованих тренінгів для викладацького складу системи МВС. З огляду на раніше зазначене, для нових курсів та програм важливим елементом повинні стати спільне навчання викладачів із співробітниками Національної Гвардії України, що дасть можливість скласти об'єктивне уявлення про специфіку роботи правоохоронців на прифронтових та деокупованих територіях. В свою чергу, це дасть можливість готувати майбутніх співробітників національної поліції з урахуванням актуальних викликів та необхідних вмінь. Крім того, включення до викладацьких програм спільних практичних занять, тренувань та обміну досвідом із співробітниками Національної гвардії України дасть змогу забезпечити більш якісну та реалістичну підготовку для майбутніх співробітників органів внутрішніх справ, що в свою чергу зменшить адаптаційний період після завершення навчання та підвищить ефективність виконання завдань в умовах сьогодення.

Слід зазначити, що навчальні заклади системи МВС із першого дня повномасштабного вторгнення Російської Федерації використали цей виклик як каталізатор змін в освітніх програмах та підходах до підготовки фахівців. Оперативне реагування на нові реалії дозволило швидко адаптувати навчальні процеси відповідно до потреб воєнного часу. У цьому контексті подальший розвиток зазначеної вище форми взаємодії між Національною поліцією та Національною гвардією України є логічним продовженням цієї роботи та необхідним кроком для вдосконалення професійної освіти правоохоронців. Відображення цих змін у системі освіти МВС підкреслила Державний секретар Міністерства внутрішніх справ України Інна Ящук під час шостого засідання постійного консультативного органу МВС «Наукова рада Міністерства внутрішніх справ України», зазначивши: «Освітні заклади системи МВС мають колосальний практичний досвід. З першого дня повномасштабного вторгнення жоден відомчий заклад вищої освіти не призупинив навчання. Всі заклади освіти переорієнтувалися під реалії воєнного стану та перефільовані освітні програми. Освіта є фундаментальною цінністю для МВС» [5]. Зокрема, підтвердженням вказаного вище є практика проведення семінарів для викладацького складу навчальних закладів системи МВС із залученням фахівців Національної гвардії України. Прикладом плідної роботи в означеному напрямку є успішно проведений у Національній академії Національної гвардії України семінар-тренінг з теми «Інженерна підготовка поліцейського для виконання службово-бойових завдань». Захід організовано для науково-педагогічних працівників, які викладають дисципліну «Інженерна підготовка» у закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України. Заняття провели викладачі кафедри тактики командно-штабного факультету. Метою семінару-тренінгу стало підвищення професійного рівня викладачів, удосконалення їхніх навичок з фортифікаційного обладнання позицій, встановлення інженерних загороджень та пророблення проходів в інженерних загородженнях противника, порядку встановлення одиночних та групи мін в умовах виконання службово-бойових завдань [6].

Слід додати, що проведення таких заходів є запитом системи на більш ґрунтовне впровадження схожих форм взаємодії між Національною поліцією та національною гвардією України вже на етапі освітньої підготовки майбутніх кадрів для несення служби, якими б могли стати розроблені



механізми постійного обміну досвідом і знанням у форматі спільних навчань та тренувань вже на етапі підготовки кадрів у закладах вищої освіти міністерства внутрішніх справ.

**Висновки.** Наразі перед правоохоронним механізмом України в умовах збройної агресії Російської Федерації постають нові виклики, які вимагають швидкого реагування. Зокрема, вважаючи, що співробітники Національної поліції та Національної гвардії України чинним законодавством наділені суміжними функціями із підтримання публічного порядку та безпеки і виконують завдання на прифронтових та деокупованих територіях, то на перший план виходять форми їх взаємодії в контексті обміну досвідом, знаннями та навичками щодо виконання завдань в екстремальних умовах та нетиповій обстановці. Чинна нормативна база не закриває нагальні потреби щодо такої взаємодії, пропонуючи лише врегулювання питань співпраці Національної поліції та Національної гвардії України, які в основі, актуальні лише для довоєнних українських реалій. Наразі, слід зосередитись на розробці елементів навчальних програм для вищих навчальних закладів системи МВС, які б дали змогу готувати майбутніх співробітників Національної поліції з урахуванням актуальних викликів та необхідних навичок. Враховуючи поточні запити вищих навчальних закладів системи МВС, слід впроваджувати до робочих програм спільні практичні заняття, тренування та обмін досвідом із військовослужбовцями Національної гвардії України, що дасть змогу випускати кадри, які відповідають вимогам що висуваються до сучасного працівника правоохоронного органу, якому доведеться виконувати свої функціональні обов'язки в умовах збройної агресії, в поствоєнному періоді та нетиповій обстановці виконання специфічних службово-бойових завдань.

#### Література

1. Конституція України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII : станом на 16 серп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
3. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII : станом на 27 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
4. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку : Наказ МВС України від 10.08.2016 р. № 773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16#Text> (дата звернення: 21.03.2025).
5. «Освіта є фундаментальною цінністю для МВС, - Інна Ящук». Департамент комунікації МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/news/osvita-je-fundamentalnoiu-cinnistiu-dlia-mvs-inna-iasnhuk>
6. «Обмін досвідом і новітні методики: підсумки семінару для викладачів з інженерної підготовки». Національна академія Національної гвардії України. URL: <https://nangu.edu.ua/news/obmin-dosvidom-i-novitni-metodiki-pidsumki-seminaru-dlya-vikladachiv-z-inzhenernoi-pidgotovki>

**Аносенков А. А.,**

*orcid.org/0000-0001-6755-2916*

*кандидат юридичних наук, доцент,*

*доцент кафедри тактико-спеціальної та*

*спеціальної фізичної підготовки*

*Одеського державного університету*

*внутрішніх справ*

**Мукоїда Р. В.,**

*orcid.org/0000-0002-3505-3255*

*кандидат юридичних наук, доцент,*

*професор кафедри тактико-спеціальної та*

*спеціальної фізичної підготовки*

*Одеського державного університету*

*внутрішніх справ*